

יום ג' כ"ו כסלו תשע"ו

באר הגולה 194

הלכות קריאת שמע סימן סג סד

אם קרא ולא כוון לבו (יב) בפסוק ראשון (יג) לא יצא ידי חובתו (יד) * וחזור (ה) וקורא, "ואפילו למאן דאמר מצות אינן צריכות כונה (טו) מודה הקא: ה"אם היה יושן, מצערים אותו ומעירים אותו עד שיקרא פסוק ראשון והוא ע"ר ממש. מכאן ואילך אין מצערים אותו כדי שיקרא והוא ע"ר ממש, * שאף-על-פי שהוא קורא (ו) (טז) מתנמנם יצא: הגה רד"ן שתיי ושמור עין לקמן סימן צט סעיף א: ו' כהקרא קריאת שמע (יז) * לא (י) ירמז בעיניו ולא יקריץ בשפתיו ולא יראה באצבעותיו (יח) בפרשה (ט) ראשונה, שהוא עקר קבלת על מלכות שמים, למפני שגורא בקורא עראי, וכתיב 'ודברת בם' וירשינן עשה אותם קבע: ז' הנה עוסק במלאכה ורצה לקרות קריאת שמע, יתבטל ממלאכתו (יט) עד שיקרא פרשה ראשונה, כדי שלא יהא בקורא עראי: ח' יהאמנין וכן בעל הבית שהיו עושים מלאכה בראש האילן או בראש שורות הבנין קורין קריאת שמע במקומם ואינם צריכים לומר: ט' הפתח אף-על-פי שמשאוי על פתחו קורא קריאת שמע, אכל לא יתחיל בשעה שטוען ולא בשעה שפורק מפני שאין לבו מושב:

סד דין הטועה בקריאת שמע, ובו ד' סעיפים:

א' קראת למפרע (א) לא יצא. * ב'מה דברים אמורים, בסדר (ב) הפסוקים, אכל אם הקדים פרשה לחברתה * אף-

א' קריאת ט"ו ב' ר"מ
פרק ב' מהלכות
קריאת שמע

באר היטב

ראשון בכונה לאחר שסיים ק"ש צריך לחזור לראש, מ"א ועין במ"א סי' סד ס"ק א: (י) מתנמנם יצא, וזה"ל אנס אחר, עין בספר מנחת כהן ובפר"ח סימן סו וכמ"א סי' זה אי ק"ש דאורייתא הרי רק פסוק ראשון או פרשה ראשונה ושניה או ג' פרשיות ע"ש, ועין בהפ"י ס"ק בספר קריית ספר: (י) ירמז. משמע קצת ביומא דף יט דאפילו לצורך מצוה אסור לרמוז, מ"א: (ח) ראשונה. והרמב"ם לא כתב בפרשה ראשונה, דגם בפרשה שניה איכא אסורא אלא דלא הוי מנגה אלא בפ' ראשונה, כסף-משנה, הר"מ, מ"א. ונראה לי דלצורך מצוה מותר לרמוז בפרשה שניה אף להרמב"ם, דאל"כ קשה על רב היאך היה מותר בידה בן קבוטל

משנה ברורה

פסוק ראשון הוא, (יג) ויש מחמירין עד "על לבבך" (יג), ומשם והלאה (יד) מותר לקרותה בהליכה או בעמידה: ד' (יב) בפסוק ראשון. עין סעיף-קטן יא והוא הדין "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", (טו) ואם לא כוון בו, גס"פן צריך לחזור ולקרות בכונה (יג): לא יצא. אפילו (טו) אם קדם שהתחיל לקרות נתפסן לקדם בהקריאה המצוות-עשה דקריאת שמע, מכל מקום כל שבאמצע פנה לבו לדברים אחרים (יז) הרי לא קבל עליו מלכות שמים בהסבמת הלב (יז): (יד) וחזור וקורא (יז). (יז) בלחש, שלא יהיה נראה במקבל שמי רשיות חס ושלום, ועין לעיל בסימן סא במשנה ברורה סעיף-קטן כב. ואפילו (יח) אם כבר קרא כל פרשת "שמע" - והיה אם שמע" ואחר-כך נזכר שלא קרא פסוק ראשון בכונה, צריך לחזור ולקרות כל הפרשה "שמע", דאם לא יקרא רק הפסוק ראשון הוי בקורא למפרע דאינו יוצא, כדלקמן בסימן סד. ואם נזכר באמצע פרשת "והיה אם שמע", (יט) יגמור עד "ויאמר" ויתחיל ויקרא "שמע" עד "והיה אם שמע" ויחזור לפרשת "ויאמר" (יח): (טו) מודה הקא. דאף-על-פי שאין מתפסן לצאת בזה ידי המצוה, על-כל-פנים צריך פונת הלב בכל פסוק ראשון, כדי שיקבל עליו על מלכות שמים: ה (טז) מתנמנם (טז). והוא הדין (כ) אנס אחר המבטל כונתו, יצא, דהרי על-כל-פנים קרא כלה, אכל אם נשתקע בשנה ולא קרא, לא יצא (כ), דהרי על-כל-פנים צריך לקרותה כלה. ודע (כא) דיש שלש דעות בין הפוסקים: יש אומרים דרק פסוק ראשון בלבד הוא מן התורה, ויש אומרים דכל הפרשה ראשונה הוא מן התורה, ויש אומרים דגם השניה הוא מן התורה (כב); ופרשה ציצית לכלי עלמא הוא מן התורה, כדי להזכיר יציאת מצרים, ותקנו להזכיר בזמן קריאת שמע, ועין לקמן בסימן סו במשנה ברורה ובשערי-תשובה שם: ר' (יז) לא ירמז (כג). ואפילו לדבר (כג) מצוה אסור לרמוז (כד), וכל-שכן שאסור לשאף (כג) טבאק בקריאת שמע (כד): (יח) בפרשה ראשונה, ויש מחמירין (כד) גם בפרשה שניה; אף לדבר-מצוה לכלי עלמא מותר לרמוז בפרשה שניה (כד), אכל להפסיק להדיא לא. ועין לקמן בסימן סו: ז' (יט) עד שיקרא וכו'. משמע דמכאן והלאה מותר אפילו בברכות קריאת שמע, וכן מבאר בהדיא בסימן סו בבית-יוסף בדבור המתחיל ומ"ש רק אם ארעו וכו', עין שם, ועין לקמן בסימן קצא בט"ו סעיף-קטן א, וצריך עיון גדול (כז): ט' (כ) על פתחו. ואפילו (כו) אם המשא הוא של ד' קבין, דלגבי תפלה אסור לקמן בסימן צו סעיף ה, לגבי קריאת שמע מותר (כז): א (א) לא יצא. שגאמר "והיה הדברים האלה" וגו', בהנחתו יהו; ואף פרשת "ויאמר", כשתקנו רבנן לאמרה משום מצות זכירת יציאת מצרים, גס"פן כעין זה תקנוה: (ב) הפסוקים. וכל-שכן אם סרס את התבחות [פמ"ג]:

שער הציון

(יג) ב"ח: ט"ו ומגן-אברהם, דלא כב"ח: (טו) פרי-מגדים: (טז) מוכח מבית-יוסף בשם הרשב"א: (יח) אחרונים: (יט) מגן-אברהם: (יט) דר-החיים: (כ) מגן-אברהם: (כא) פרי-מגדים ע"ש: (כב) מגן-אברהם: (כג) ח"י-אדם: (כד) מגן-אברהם בשם הפס"י-משנה: (כה) בן מוכח ביומא י"ט ע"ב: (כו) הגר"א:

הלכות קריאת שמע סימן סד

ביאורים ומוספים

סימן סד

דין השו"ע בקריאת שמע

[משנ"ב ס"ק ד]

ובסימן סה יתבאר דבר זה במשנה ברורה בענין השם יתברך, עין שם בסעיף-קטן א(1).

(1) שם כתב שאפילו כשחש במזיד ועשה איסור בזה, מ"מ לא יחזור לראש אם לא שהה כדי לגמור את כולה, והוסיף, שכיון שיש אומרים שצריך לחזור לראש, לכן נכון שבקריאת שמע יחזור לראש.

[משנ"ב ס"ק ה]

ואם דלג תבה אחת(2).

(2) וכן אם דילג אות אחת, כתב לעיל (סי' סב ס"ק א) שלא יצא ידו חובה, וכן כתב השו"ע הרב (סי' ב), ויחזור לראש הפסוק.

[משנ"ב ס"ק ז]

ואפילו למאן דאמר פרשה שניה דרבנן, דכיון דעסוק בקריאת שמע צריך לתקן הכל(3).

(3) והוסיף בביה"ל לקמן (סי' תכב ס"ו ד"ה למקום), שכיון שכבר עסוק בקריאת הפרשה הראשונה שהוא מחוייב בה מן התורה, יתקן גם בפרשה השניה ויחזור מתחילת הפרשה אם אינו יודע היכן טעה בה.

וכן לענין מי שמסתפק אם קרא קריאת שמע, כתב לקמן (סי' סז ס"ק ד) שיחזור לקרוא אף את הפרשה השניה, שאף על פי שאין חיובה אלא מדרבנן, מ"מ יש לחזור ולקוראה שנית. וביאר שם שבכך היא תקנת חז"ל, שכל פעם שחייבים לקוראה, יש לקוראה כעיקר התקנה. והוסיף, שאף אם ברור לו שקרא את הפרשה הראשונה והספק שלו הוא רק על הפרשה השניה, מ"מ יש לו לחזור ולקוראה, כיון שמעיקרא כך תיקנו שיחזור.

[משנ"ב שם]

אם זוכר שאמר "שמע" בכונה וגם "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" חוזר ל"ואתה בך"(4).

(4) שאם לא כיוון ב'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' צריך לחזור ולקורא בכוונה, וכמו שכתב לעיל (סי' סג ס"ק יב). ובביה"ל לעיל (סי' סא ס"ג ד"ה אחר) מסיק שכל מה שחוזר לומר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בכוונה כשלא כיוון בו מתחילה, הוא דוקא אם עדיין לא אמר 'ואתה בך', אבל אם דילג ולא אמר כלל 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' והתחיל 'ואתה בך' אינו חוזר, אלא אומרו במקום שזכר. והוסיף, שיתכן שגם בזה אינו מחוייב מצד הדין. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' סג שם).

[משנ"ב שם]

ויקראנה בלחש או ימתין מעט, שלא יראה פקודא "שמע שמע"(5).

(5) וגם כשקורא את כל הפרשה כולה, כתב לעיל (סי' סא ס"ק כד) שאסור לקוראה פעמיים, חוץ מבקריאת שמע שעל מיטתו. ואם אין אנשים ששומעים אותו, כתב לעיל (שם ס"ק כב) שמותר אפילו בקול רם.

[משנ"ב ס"ק יא]

אכל אם הוא קורא עם הציבור ורואה שהשליח צבור עומד ב"ויקראתם" שבפרשה ראשונה או סמוך לו, יחזור ל"ויקראתם" שבקראשונה, דמוקחא מלתא שטעיה(6).

(6) וכשהוא קורא לאט יותר מאחרים, כתב הכף החיים (ס"ק יב) שודאי שחוזר לתחילת פרשה שניה אפילו כשהציבור קוראים 'למען ירבו', כי אין עבירו ראייה מקצב הקריאה של הציבור, כיון שהוא שונה משלו.

וכן באופן שהרגילות בציבור שזה מאחר וזה מקדים, כתב בנימוקי אורח חיים (ס"ד) שאין מכך שום ראייה ממה שהציבור אוחזים בפרשה שניה.

צת באר הגולה

ג. שם במקרא
ד. ה"א"ש בשם
ה. התוספתא ורבונו יונה
ו. תוספות ה. שם
ז. במקרא ט"ו ו. שם
ח. שם

על־פי שְׁאִינוֹ רִשְׁאֵי יֵצָא, לְפִי (א) שְׁאִינָה סְמוּכָה לָהּ בַּתּוֹרָה: בַּיִּקְרָא פָּרָשָׁה (ד) וְטָעָה (ב) בָּהּ, וְאִם יוֹדֵעַ הֵיכֵן טָעָה, בְּגוֹן שֶׁקָּרָא בָּלֵה אֶלָּא שְׂדֵלָג (ה) (3) פְּסוּקִים אֶחָד בְּאֶמְצַע, חוֹזֵר לִרְאֵשׁ אוֹתוֹ הַפְּסוּקִים (ו) וְגוֹמַר הַפָּרָשָׁה, וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ הֵיכֵן טָעָה, חוֹזֵר (ז) לִרְאֵשׁ (א) הַפָּרָשָׁה: גַּ טָּעָה בֵּין פָּרָשָׁה לִפָּרָשָׁה, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שְׁסִים פָּרָשָׁה (ח) וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם רִאשׁוֹנָה אִם שְׁנִיָּה, חוֹזֵר לִפָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה וְיִתְחִיל 'וְהָיָה אִם שְׁמַע': ד 'וְהָיָה (ט) עוֹמֵד (ז) [ז] בְּ'וִיכְתְּבֶתֶם' וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם בְּ'וִיכְתְּבֶתֶם' שֶׁבְּפָרָשָׁה רִאשׁוֹנָה אִם בְּ'וִיכְתְּבֶתֶם' שֶׁבְּפָרָשָׁה שְׁנִיָּה, חוֹזֵר לְ'וִיכְתְּבֶתֶם' שֶׁבְּרִאשׁוֹנָה. וְהֵנִי מְלִי שֶׁלֹּא הַתְּחִיל 'לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם', אֲבָל (י) אִם הַתְּחִיל 'לְמַעַן יִרְבוּ (כ) 'יְמֵיכֶם' (יא) אֵין צְרִיךְ לַחֲזֹר, דְּסָרְכָה נִקְטָ וְאֵתָא:

פאר הייט

בפרשה שניה כדמסקינן בינמא דף יט מאחר דאיכא עכ"פ אסורא, אלא ודאי דלדבר מצוה שרי וק"ל. ועפ"ז לא מקשה מירי המחבר יד-אחרון על הרמב"ם ודו"ק:

[illegible]

משנה פרורה

(ג) **שְׂאִינָה סְמוּכָה רְכוּ'**, רוצה לומר, שְׂאִינָה (א) אֵלָּא תִּקְנֵת חֲכָמִים שֶׁהֵם סְדוּרִים בָּהּ, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ: לְמָה קָדְמָה "שְׂמַע" לִי וְיִהְיֶה אִם שְׂמַע"? כְּדֵי שְׂיִקְבֹּל עָלֶיךָ עַל מַלְכוּת שְׂמַיִם תִּחְלֶה וְאֶחָד־בָּךְ יִקְבֹּל עָלֶיךָ עַל מַצּוֹת וְכוּ'; **ב** (ד) וְסָעָה בָּהּ. כְּתֹב הַפֶּרֶי הָדָשׁ: בְּזִקְא טָעָה, אֲבָל בְּהוֹדִי וּבִמְתַכְּנִי חֲזוֹר לְרָאשׁ, כְּמוֹ לַעֲנֹן תִּפְסֹלָה לְקַמֵּן בְּסִימָן קִיד סַעִיר ז'. וְהִמְגִּין אֲבֵרְהֶם לְקַמֵּן בְּסִימָן קִיד סַעִיר־קִטָּן וּ מִסְתַּחֵם בְּזֶה, עֵינִי שָׁם, וּבְסִימָן סֹה יִתְבָּאֵר דְּבִיר זֶה בְּמִשְׁנֵה בְרוּרָה בְּעֵזֶר הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, עֵינִי שָׁם בְּסַעִיר־קִטָּן (א) וּבְכֹאזֵר הִזְלָה: (ה) **פְּסוּקִי אֶחָד**. וְאִם דִּלְגַּ תְּבָה אֶחָד², (3) יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁבָּהּ דִּי שְׂחִיזוֹר לֵאוּתוֹ הִתְבָּה וְיִגְמֹר, אִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁמִּתְחִיל עֲנִין בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ, כְּגוֹן שְׂדֵלֵג מִפְּסוּק "וְשִׁנְתִּים" תִּבְת "וְדִבְרָת"; אֲבָל בְּסִפֵּר אֵלֵינוּ וְבֵה הַכְרִיעַ מִכְּמָה רֵאשׁוֹנִים דְּצִרְיָן לְחֹזֵר לְעוֹלָם לְרֵאשׁ אוֹתוֹ הַפְּסוּק: (ו) **וְגוֹמֵר הַפֶּרֶשָּׁה**. דָּאִם יֹאמֵר בַּק אוֹתוֹ הַפְּסוּק, הֵנִי לֵה קְרִיאָה לְמַפְרָע. וְאֶפְלוּ אִם לֹא נִזְכֵּר שְׂדֵלֵג הַפְּסוּק מִפְּרָשָׁה רֵאשׁוֹנָה בַּק עַד אַחֵר שְׂאֵמֵר גַּם פְּרָשָׁה שְׂאַחֲרֶיהָ, אֶפְלוּ הֵכִי (ג) דִּי בְּמָה שְׂיֵאמֵר מִן הַדְּלוּג עַד סוֹף הַפְּרָשָׁה רֵאשׁוֹנָה. הַסֵּדֵר הַפְּרָשִׁיֹּת אִין מַעֲכָב: (ז) **לְרֵאשׁ הַפְּרָשָׁה**.

מחמת ספק, אפלו היה זה בפרשה שניה, ואפלו למאן דאמר פרשה שניה דרבנן, (ד) דכיון דפסוק בקריאת שמע צריך לתמן הכל³). ואם היה זה בפרשה ראשונה, תלוי בזה: אם זוכר שאמר "שמע" בכנה' וגם (ה) "ברוך" שם כבוד מלכותו לעולם ועד", חוזר ל"ואתבת"⁴), ואם אינו זוכר שאמר "שמע" בכנה', בלאו הכי (ו) חוזר לראש, כי כיון שלא קראה בכנה' הוי כלא קרא כלל את הפסוק "שמע", וממילא צריך לקרות כל זו הפרשה שלא יהיה הקריאה למפרע. (ז) ויקראנה בלחש או ימתין מעט, שלא יראה בקורא "שמע שמע"⁵: ג (ח) ואינו יודע. (ט) ממיר (ט) שאינו זוכר כלל שום תבה שאמר מפרשה שניה, וגם ממיר שיעדן לא התחיל תבת "ויאמר", דאם אחר שהתחיל "ויאמר" עלה לו הספק על לבו, (ט) תלינן דמסתמא אמר גם פרשה שניה כפי ההרגל: ד (ט) עומד ב"אתבתם". והא דלא אמר ב"וקשרתם", משום דיש הפרש, ד"וקשרתם" הראשון הוא בקמץ שהוא לשון יחיד, והשני הוא בסגול שהוא לשון רבים. וט"ז כתב עוד טעם, שאין דרך לטעות באמצעה, דיוכל להרגיש לפי הזמן שהתחיל לקרות, אבל כשהוא עומד בסוף, שיש כאן קצת זמן ארוך, שפיר יוכל לפעמים לטעות דשמא סים הפרשה שניה: (י) אם התחיל. רוצה לומר, ונסתפק לו אחר כך פן אמר ה'למען ירבו" אחר "אתבתם" שבפרשה ראשונה, אפלו הכי אין צריך לחזר, דמסתמא אמר כפי ההרגל לומר "למען ירבו" אחר "אתבתם" שבפרשה ראשונה או סמוך לו, יחזר ל"אתבתם" שבראשונה, באמצע הפרשה, חזקה שאמר כל מה שלמעלה מזה ולא דלג פסוק או תבה [אחרונים]: (יא) אין צריך לחזר. כל זה נשקוצא ביחיד, אבל (י) אם הוא קורא עם הצבור ורואה שהשליח צבור עומד ב"אתבתם" שבפרשה ראשונה או סמוך לו, יחזר ל"אתבתם" שבראשונה, דמוכחא מלתא שטעיה⁶ ולא נקט סברה ואזיל; וכן לא יחיד גיסא, אם עומד ב"אתבתם", דפסק בשלחן ערוך דחוזר ל"אתבתם" הראשון, אם רואה שהשליח צבור והצבור עומדים ב"אתבתם" שבפרשה ראשונה או סמוך לו מלפניו או מאחוריו, יאמר גס'פן אחר כך הפסוק

(א) הַגֵּר, "וְצֵן בְּבֹאֵר הַלֵּב": (ב) לְבֹשׁ וְכֶסֶף מִשְׁנֶה. וְהָאֵל שֶׁנִּכְבְּחֵהוּ אִם הוּא זָכוֹ, כֵּן מִשְׁמַע בְּכֶסֶף-מִשְׁנֶה מוֹכֵא לְקַטֵּן בְּסִימָן סוּ מִגֵּן-אֲבָרָהֶם סְעִיר-חֶטֶן:
ג: (ג) כֵּן מִשְׁמַע מִהַגֵּר "בְּסִימָן זֶה וְכֵן מִדְּרָךְ-הַחַיִּים, וְהוּא שְׁמוֹת, דְּלֵא בְּפִרְיֵי-מִגְדִּים שֶׁסֻּפְּתָם בְּזֶה: (7) פְּרִי חֲדָשׁ וּפְרִי-מִגְדִּים: (ה) מוֹכֵחַ מִפְּרִי-מִגְדִּים:
(1) בִּית-יוֹסֵף וְלֶחֶם-חַמְדּוֹת וּמִגֵּן-אֲבָרָהֶם וְאַלְהֵי רָבָה וְדָרָךְ-הַחַיִּים, דְּלֵא כְּלָבוֹשׁ וְטִיט: (f) פְּרִי-מִגְדִּים: (d) מִכֶּח: (ט) מְפִישָׁה וְאַלְהֵי רָבָה וְדָרָךְ-הַחַיִּים:
(י) מֵאֲמֶר-מִרְדְּכִי הוֹבֵא בְשַׁעֲרֵי-חֲשׂוּבָה:

הלכות קריאת שמע סימן סה

באר הגולה 196

סה הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור קוראין קריאת שמע, או שהפסיק בשעת הקריאה, ובו ג' סעיפים:

א *קראת סרוגין, דהינו שהתחיל לקרות והפסיק, בין בשתיקה (א) *בין בדבור, וחוץ וקמרה, אפלו (ב) שהיה כדי לגמור את פלה יצא, אפלו היה ההפסק מחמת אנס: הגה (ב) ויש אומרים דאם היה (ג) אנוס והפסיק (ג) כדי לגמור את פלה (ד) *חוץ

א בקלות כ"ד לדעת הר"ף וטובים

באר היטב

(ב) שהיה. ובהפסקה אסור להפסיק לשהות אפלו בקלות ק"ש, וע"ל ר"ס נ"ג, מיהו לענות קריש וקדשה מחר לשהות אפלו כדי לגמור פלה ע' סי' ס"ו סעיף ט מ"א: (ג) אנוס. משמע דאפלו באנס לסטים או אנס חוזר לראש וכ"כ בהשוכת מחר"ם מי"ץ סי' פה. אבל הכ"ח כ' דוקא כשהאיש או המקום אינו ראוי לקרות בו הוי אנס אבל באנס אחר א"צ לחזור לראש. וכ' המ"א ונ"ל דבתפלה אם שהה כדי לגמור

שאמר כל מה שלמעלה ממנו, ב"י רשב"א. כ' הרמב"ם ספ"א מק"ש כללו של דבר, כל המשנה ממטבע ששכחו חכמים בברכות ה"ז טועה וחוזר ומברך במטבע. וכ' הכ"מ פ"א מברכות דקרא אם פתח בברכה במקום שלא תהיה לפתח או חתם במקום שאמר שלא לחתום, אבל אם שהה בנפש הברכה ולא אמר אותו ל' ממש אלא שאמר נפש אחר בענין הברכה יצא ע"ש ועין סי' נ"ט:

באר הגולה

* קראת סרוגין וכו'. דע דבעת המחבר (דהוא דעת הר"ף והרמב"ם) דהוא הדין בתקיעות בסימן חקפת סעיף ב, ובכרת המזון בסימן קכג סעיף ה, וכן בהלל בסימן תכב סעיף ה, וכן במגלה בסימן תרץ סעיף ה, והוא הדין כל שאר ברכות, לבר מתפלה אם שהה באמצע כדי לגמור פלה אינו חוזר לראש אפלו היה ההפסק מחמת אנס: ובתפלה אם שהה כדי לגמור את פלה, אפלו היה ההפסק שלא מחמת אנס חוזר לראש. ודעת השו"ע אומרים, דהוא דעת התוספות והרא"ש, דאין לחלק בין תפלה לשאר ענינים, אלא בכל דבר אם שהה מחמת אנס חוזר לראש [ולבר בכרת המזון דלא בא בדבריהם בפרוש]. והכרעת הדריימשה בסימן תכב, דלדבר שהוא מדרבנן לבר מתפלה יש להקל ולפסק בהר"ף, שלא לחזור לראש אפלו בשהה מחמת אנס, אך הלבוש והכ"ח והאליה רבה פליגי עליו שם, עין שם. ועין במגן אברהם בסימן תכב דמצריך לחזור ולקרות הלל בלי ברכה מחמת חששת הדריימשה, ואס"פ הוא הדין במגלה יחזור לקרותה בלי ברכה. ובפריימגדים בסימן תרץ אות ו מסתפק שם לענין הברכה, משמע דלא שייכא לה למעשה בהפסק אברהם. ואס"פ לפי זה בכל דבר שהוא מלתא דרבנן, אי נוגע לחשש ברכה לכפלה יש לעין אם שהה בה כדי לגמור פלה אפלו באנס גמור אם יחזור לראש, וכן יש לעין לענין ברכת קריאת שמע שלפניה או שלאחריה גמ"ס מדרבנן, פירן שפיר הוכיח יציאת מצרים בפרשת ציצית. ואחר כך מצאית בנשמת אדם בכלל שם מסתפק לענין כל הברכות, ואס"פ לפי זה הוא הדין בברכת קריאת שמע. אך מדברי הנה"ח הסיים כמה שכתב לענין קריאת שמע, דין ח, משמע דבברכת קריאת שמע גמ"ס הדין כמו בקריאת שמע, אף על-גב דהוא בעצמו פסק בהלכות הלל בהפסק אברהם דחוזר לקרותה בלי ברכה: ואולי סבירא לה דברכת קריאת שמע השוה וכו' לקריאת שמע, ועין במגן אברהם בסימן קכג אות יא שמסתפק לענין בכרת המזון, אם שהה בה כדי לגמור פלה מחמת אנס או חוזר לראש, מחמת הא דהקלו בו גמ"ס לענין מה דמבאר בסימן קפה סעיף ה. אולם לפי דברי הנה"ח הסיים הנ"ל, דאפלו בברכת קריאת שמע שהיא דרבנן, וגם בה דרבינא אם מצא צוה קנאו אינו צריך לחזור ולברך, כמבאר בחי"א דם בכלל ג דין לג ע"ש, ואף

על-פיכך חוזר לראש, אס"פ כל-שכן בברכת המזון שהיא דאורייתא, וכן פסק בנשמת אדם כלל ה דין יג, דכשהאדם או המקום אינו ראוי לחזור לראש ע"ש. והנה"ח: ובאמת הדין המגן אברהם אינו מוכיח כלל, שפיר מה דנחשקק התוספות והרא"ש לענין התפלה ומצא צוה קנאו הוא לא דוקא לענין בכרת המזון, דהוא הדין לכל הענינים לבר מקריאת שמע ותפלה, כמבאר בדברי הפוסקים, ואף על-פיכך דע שיטת התוספות והרא"ש לענין שהה כדי לגמור פלה, דאינם סובכים בהר"ף דין זה רק בתפלה לבר, אלא דהוא הדין הלל ומגלה ותקיעות, אם שהה כדי לגמור פלה מחמת אנס חוזר, אס"פ ממילא הוא הדין בשאר ענינים. ואל יקשה לענין המעין, איך יצטרך אנס שהמקום אינו ראוי בכל דבר לבר מתפלה, לפי מה דמסתפק בשלחן-ערוך בשבועה וזה"ח צוה קנאו, וסברתם דלא אמרו זה רק לתפלה; אבל זה בורכא, דשם הפנה לאחר שבין מצא אחר כך צוה בקומו, על זה הם מסתפקים דאולי לא יאמרו זה הדין רק לענין תפלה דבזרי ואקרוי דתפלתו תועבה, וכן משמע בלבוש ושא, אבל לכלי עלמא כל דבר קדשה אסור לומר במקום שאינו נקי אפלו רק ממירגלים וכל-שכן מצוה. עד כאן הג"ח. ודע עוד, דבברכת המזון דמחמירין לחזור לראש הוא אפלו בשהה בין ברכה לברכה⁶, שכן באפן זה מירי המגן אברהם שם; ואף דלענין ברכת קריאת שמע מקלין בזה במשנה ברורה, שם שאני, דהברכות אין מעכבות זו את זו, מה שאין כן בכרת המזון כל השלשה ברכות הם תשובות כאחת, כמבאר בטור סימן קפח ובשלחן-ערוך סוף סעיף ה, עין שם במגן אברהם. ונדא"ה לי פשוט דהוא הדין בנשיאת פנים שיהי בו כל זה הדין דשהה כדי לגמור פלה, ואם היה השהיה מחמת אנס חוזר לראש הברכה כהנים; ושהיה דלגמור פלה הינו עצם הברכות השלשה מראש לסוף בלי אמינות הרבנו של-יעולם ויהי רצון שאומרים הקהל, ואפשר דבמקומות שמתנגדין כהנים בעת האמירת הקהל, גם זה יש לחשוב בתוך השעור, וצריך עיון: * בין בדבור. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו "אפלו שח במזיד", עין במגן אברהם בסימן קד סעיף קטן ו, דמתחלה מסתפק בזה לענין קריאת שמע או ברכותיה דאפשר דחוזר לראש ואפלו לא שהה כדי לגמור פלה, אמנם במסקנתו מצד שם דביעבד לא יחזור לראש, דדעונו להו בשוגגין מבין שיהי שם העולם אין נזהרין. משמע דבמקומות שזהירין העולם או אמר בעצמו שידע את הדין, דשוב הוי לה מזיד גמור, חוזר לראש כמו בתפלה לדעתו, וכן פסק באמת בסימן קכג בסעיף קטן יא לענין בכרת המזון, עין שם. ומדברי הגר"א בשם הרשב"א בסימן קד הנ"ל בסעיף ה ובסעיף ו משמע דחוזר למקום שפסק ואפלו כשפסק באמצע ברכה, וממילא הוא הדין לענין בכרת המזון, דאף שהוא דאורייתא מה חמירא מקריאת שמע? וכן באליה רבה בסימן קכג לענין בכרת המזון פתח, דדין זה דהמגן אברהם שהחמיר פשוט במזיד לחזור לראש צריך עיון, על-כן לענין דעת קשה מאד לעשות מעשה בזה בדברי הפג"א אברהם; ועוד, דבתפלה גופא יש תרבה דעות בין הראשונים והאחרונים לענין שח במזיד, וכן התורה יוצא בזה בכרת המזון וקריאת שמע כמבאר בפריימגדים, על-כן סתמתי בדרייבד אין לו לחזור, ומכל מקום מהנכון דלענין פרשיות קריאת שמע יחזור עוד הפעם, אבל בכרת המזון וכל-שכן בשאר ברכות לא יחזור בדייבד: * חוזר לראש. עין במשנה ברורה סעיף קטן ה. וטעם כל הדברים, כי לכאורה יש להסתפק בשלשה פרטים: א. אם הדין דשהה לגמור פלה חוזר לראש הוא דוקא כשהיה הפרשה או אפלו בין פרשה לפרשה; ב. אם הדין דשהה לגמור פלה הוא דוקא בקריאת שמע או אפלו אם שהה בברכת קריאת שמע; ג. הדין דחוזר לראש, אם חוזר גמ"ס לברכות, או דלמא פירן דקראת לן ברכות אין מעכבין לקריאת שמע והם

שער הציור

(א) עין בבאור הלכה: (ב) בסימן קכג ובסימן תרץ במשנה ברורה: (ג) אחרונים:

